

درس ۱۵ (حمله چنگیز و تیمور به ایران)

۱- مغولان چه کسانی بودند و چگونه زندگی می کردند؟

مغولان از اقوام بیابانگردی بودند که در سرزمین مغولستان می زیستند. آب و هوای سرد و خشک منطقه، موجب شده بود که آنها شیوه زندگی کوچ نشینی و دامداری را برگزینند. قبایل مغول تا پیش از چنگیزخان پراکنده بودند و حکومتی نداشتند. این قبایل به سبب افزایش جمعیت و کمبود مراتع ناگزیر بودند برای تأمین زندگی، به غارت یکدیگر و همسایگان روی آورند.

۲- چنگیز خان مغول چه کسی بود؟ چنگیز رئیس یکی از قبایل مغول بود که قبایل مغول را به فرمان خود درآورد و حکومتی نیرومند تشکیل داد و برای اداره آن، مجموعه قوانینی را با عنوان یاسای چنگیزی تدوین کرد و به اجرا گذاشت.

۳- یکی از اصول مهم «یاسا» چه بود؟ از یکی از اصول مهم «یاسا» آن بود کسانی که خود را تسلیم سپاه مغول می کردند، قتل و غارت در امان بودند، اما آنان که مقاومت می کردند، باید قتل عام و غارت می شدند.

۴- چنگیز خان مغول چه خصوصیتی داشت؟ چنگیز در فنون رزمی مهارت کامل داشت و در حيله های جنگی استاد بود. وی، مردی بی رحم بود و سربازان، سرداران و حتی فرزندانش باید بدون چون و چرا فرمانش را اطاعت می کردند.

۵- بهانه چنگیز خان مغول برای حمله به ایران چه بود؟

در زمان سلطان محمد خوارزمشاه وقتی اعضای یک کاروان تجاری مغول به یکی از شهرهای ایران آمده بودند، به دستور حاکم آن شهر به جرم جاسوسی دستگیر و کشته شدند. چنگیزخان این موضوع را بهانه قرار داد و با لشکری عظیم به ایران هجوم آورد.

۶- کدام ولایات ایران مورد هجوم لشکریان چنگیزخان مغول قرار گرفتند؟

ماوراءالنهر، بخارا، گرگانج، سمرقند، مرو، توس، نیشابور، بلخ، هرات

۷- چرا سلطان جلال الدین، پسر و جانشین سلطان محمد خوارزمشاه با وجود شهامت و شجاعت نتوانست مغول ها را شکست

دهد؟ ۱- به دلیل اختلافات و درگیری های داخلی ۲- برخی از سرداران و حاکمان محلی و نیز خلیفه عباسی نه تنها جلال الدین را یاری نکردند، بلکه با وی وارد جنگ شدند.

۸- چند نمونه از جنایات مغول ها در ایران را نام ببرید. بر اثر این هجوم، بسیاری از ایرانیان جان باختند و تعداد زیادی به

اسارت درآمدند یا آواره شدند. ترس و وحشت سراسر ایران را فراگرفت. شهرها و آبادی های زیادی ویران شد و آسیب فراوانی به مزارع کشاورزی و قنات ها وارد آوردند. مساجد، مدارس و کتابخانه ها را خراب کردند و سوزاندند.

۹- هلاکوخان چگونه حکومت ایلخانان مغول را تأسیس کرد؟ هلاکوخان (نوه چنگیز) نخست اسماعیلیان ایران را از بین برد و قلعه های آنان را ویران کرد؛ سپس با تسخیر بغداد و کشتن خلیفه، خلافت عباسی را از بین برد و پس از آن حکومت ایلخانان را تأسیس کرد.

۱۰- قیام سربداران چگونه شکل گرفت؟ همزمان با فروپاشی حکومت ایلخانان، بی عدالتی و ستمگری حاکمان محلی، خشم و نارضایتی مردم را برانگیخت و موجب بروز قیام سربداران شد که از روستای باشتین در سبزواری آغاز شد. مردم سبزواری در آن زمان بر اثر تعلیمات شیخ خلیفه و شیخ حسن جویری، آمادهٔ مقابله با ظلم و ظالمان شده بودند.

۱۱- چرا قیام سربداران به این نام معروف شد؟ زیرا آن ها شعار می دادند سر به دار می دهیم، تن به ذلت نمی دهیم

۱۲- رابطه تیمور با هنر چگونه بود؟ او به هنر، علاقه نشان می داد و هر شهر و ولایتی را که فتح می کرد، هنرمندان و صنعتگرانش را به پایتخت خود سمرقند (امروزی) می فرستاد.

۱۳- الف) آیا انسان ها در هنگام جنگ نیز باید حقوق دیگران را رعایت کنند؟ چگونه؟ بله - نباید به مردم بی دفاع حمله کنند

ب) آیا آنها اجازه دارند به غیرنظامیان و آثار فرهنگی و بناهای تاریخی یک کشور صدمه بزنند؟ خیر - زیرا آثار تاریخی متعلق به همه مردم دنیا هستند

نکته: مغولان نخست به چین حمله و شهر ثروتمند پکن را تسخیر و غارت کردند. سپس با فتح سرزمین هایی در غرب مغولستان، به مرزهای ایران نزدیک شدند.

نکته: مغولان در زمان خوارزمشاهیان به ایران هجوم آوردند.

نکته: هلاکوخان به همراه فرزندان و نوادگانش، حدود هشتاد سال بر ایران فرمان راندند.

نکته: حکومت سربداران پس از یورش تیمور به ایران از بین رفت.

نکته: حکومت تیموریان سرانجام با ظهور حکومت صفویان در ایران از میان رفت.